

Gurdjieff Ensemble

Levon Eskenian · artistiek leider

Mother Earth · werken van Gurdjieff en Komitas

- vrijdag 24 september | 20.00 - 21.00 uur
 - vrijdag 24 september | 22.00 - 23.00 uur
- SINT JANSKERK
-

Arevagali (Sahari)

(Hymne tot de zon - oude Armeense rondedans)

Sint Nersēs Shnorhali ca.1102-1173

- Aravot Luso (Morgenlicht)

Komitas Vardapet 1869-1935

- Tsaghik Asem, Mani Asem
(Lofprijzingen aan de bloem)
- Gutane Hats em Berum
(Brood brengen naar de ploeger)
- Hoy Nazan (Ha Nazan)
- Garun a, Dzun a Arel
(Het is lente, maar er is sneeuw gevallen)
- Tsirani Tsar (Abrikozenboom)
- Hov Arek Sarer Jan (Geef koelte, beminde bergen, verlicht mijn zielenstrijd)
- Manushaki

George Ivanovitsj Gurdjieff 1866-1949

- Gebed
- Gebed en wanhoop
- Drie-eenheid
- Het grote gebed
- Ho Ya
- Kaukasische dans

MUSICA
SACRA

kunstenfestival Maastricht
met prelude in Sittard-Geleen

Moeder Aarde

22 - 26
september 2021

Gurdjieff Ensemble

Levon Eskenian arrangeur en artistiek leider

Emmanuel Hovhannisyan duduk, pku

Norayr Gapoyan duduk, basduduk

Avag Margaryan blul, zurna

Armen Ayvazyan kamancha

Aram Nikoghosyan ud

Meri Vardanyan kanon

Vladimir Papikyan santur, zang

Davit Avagyan tar

Mesrop Khalatyan dap, tmbuk

i.s.m. Armeense Stichting

Ani Maastricht



❖ vrijdag 20.00 & 22.00

Mother Earth

‘Wat is het doel van het leven op aarde?’

Deze vraag der vragen kunnen we niet alleen met het verstand benaderen. Bij pogingen de grootsheid van het leven te begrijpen, spelen ook ons gevoel, instinct en lichaam een grote rol.

Gurdjieff

De Armeense filosoof, musicus en choreograaf George Ivanovitch Gurdjieff (1866-1949) was ervan overtuigd dat we allen één zijn en verbonden, en dat de wijde natuur onze gemeenschappelijke moeder is. Maar hoe moeten we dat opvatten? Hoe bezien we het feit dat we elkaars bestaan vernietigen in ontelbare oorlogen, hoe kijken we naar het misbruik dat we maken van Moeder Aarde en onze ondankbaarheid jegens haar? Onze liefde voor de natuur is ónze liefde, van beperkte en egocentrische aard. We moeten deze liefde ook wederkerig beschouwen en ons realiseren dat wij geliefd worden door de Natuur. Als we het hebben over Moeder Aarde is dat gedacht vanuit onze huidige manier van spreken. We moeten het letterlijker nemen



George Gurdjieff

en ons realiseren dat we niet alleen deel uitmaken van de Natuur, maar dat wij het bijzondere privilege hebben te weten dat dat zo is. We zouden moeten zorgen dat de drie invalshoeken – vanuit de geest, het lichaam en onze emoties – harmonisch en actief samenwerken om zo het achterliggende idee te begrijpen.

Gurdjieff leerde ons dat de meeste mensen niet dat ‘samengestelde bewustzijn’ hebben en hun leven leiden in een staat van een hypnotische ‘wakkere slaap’. Maar door de methode van zelf-observatie start een proces van innerlijke transformatie, dat leidt naar de



Gurdjieff Ensemble © Andranik Sahakyan

bevrijding van lang bestaande gedragspatronen en het startpunt vormt van een meer bewuste staat van zijn. Gurdjieff had grote belangstelling voor en kennis van traditionele en sacrale muziek. Hij geloofde dat de traditionele, rituele en sacrale muziek van verschillende culturen de wezenlijke kenmerken van die culturen in stand houdt, tot uitdrukking brengt en ook de diepere betekenis van die tradities toont. De composities van Gurdjieff zijn geworteld in de muziek die hij hoorde gedurende de reizen die hij in de loop van twintig jaren maakte door Armenië, het Midden-Oosten en delen van Centraal-Azië, naar India en Noord-Afrika. Op die manier was Gurdjieff getuige van veel volksmuziek en danstradities en van muziek die werd uitgevoerd in allerlei tempels en kloosters.

Zijn muziek is meditatief van karakter en dit concertprogramma bevat composities als *Gebed*, *Gebed en wanhoop* en andere werken met bewegingen (dansen en hun muziek) die onderdeel zijn van zijn methodiek en die bijdragen aan de harmonieuze ontwikkeling van de mens, aan de ontwikkeling van zelf-observatie en die ons helpen de aandacht te richten op onszelf en onze omgeving.

Arevagali

In het eerste deel van het programma richten we ons op *Arevagali* en op volksliederen en melodieën die werden verzameld door de Armeense componist en priester Komitas.

De oude Armeense rituele *Arevagali*, ook wel *Sahari* genoemd, is een melodie die traditioneel bij zonsopgang wordt gespeeld op de zurna, een soort schalmei. Deze wordt gevolgd door een dans, afkomstig uit pre-christelijke, heidense rituelen uit Armenië (Armenië ging over tot het christendom in het jaar 301).

De *Arevagali* wordt gespeeld bij allerlei rituele ceremonieën waar sprake is van een begin, zoals een huwelijk, maar ook bij het begin van agrarische seizoenen, met name bij het maken van de eerste vorens op de akkers in de lente. De melodie benadrukt het idee van het passeren van een grens, van het overgaan van de ene staat van zijn naar de andere.

'Om middernacht gaat een groep mensen uit het dorp, samen met de zurna-speler en de oudste man van het

dorp, naar de akker. Ze laten de zurna-speler achter bij de overgang van het dorp naar de akker, gaan naar het midden van de akker en vormen daar een kleine cirkel. De oude man gaat naar het midden, onder de poolster, terwijl de anderen kruisgewijs in verschillende richtingen lopen: naar het noorden, zuiden, oosten en westen, en zaadjes uitstrooien. Daarna gaan ze terug naar het midden en keren met de zurna-speler in stilte terug naar huis. In de vroege ochtend, bij de eerste zonnestralen, verzamelt het hele dorp zich in hun beste kleren en versiert met bloemen rond de akker. De zurna-speler richt zich op de zon en speelt de *Arevagali*. Er volgt vrolijke dansmuziek en de dorpsbewoners voeren een cirkeldans uit rond de akker. Daarna wordt de eerste voren getrokken, begeleid door gebeden die getuigen van dankbaarheid, en wensen over het rentmeesterschap van de aarde en de natuur.'

Aravot Luso

Op sommige plaatsen wordt na de zurna-melodie *Aravot Luso* (Morgenlicht) gezongen, een lied van de twaalfde-eeuwse Armeense katholieke patriarch Nersēs Shnorhali. De oorsprong van dit lied gaat terug tot de pre-christelijke Armeense rituelen.

Een vertaling van dit lied:

Morgenlicht

Opgaande zon, opgaand licht,
dat de ochtend doet ontwaken,
almachtige heerster,
laat de dageraad mij verlichten.

Geboren uit de Vader,
verlicht mijn geest,
verspreid het woord.

Jezus Christus,
barmhartige,
verborgen schat.

Poort tot genade,
doorgang naar de hemelen,
onthul het ware licht.

Komitas

De Armeense volksliederen en melodieën die de Armeense componist Komitas (1869-1935) verzamelde en hier worden gepresenteerd, gaan over de oogst, het ploegen, schoffelen en dorsen. Ze zijn gewijd aan bomen als de abrikoos en schilderen en prijzen natuurverschijnselen. Het zijn alle uitingen van liefde voor de natuur en ze onderstrepen het belang van het koesteren en onderhouden daarvan. ❖

Levon Eskenian



Komitas Vardapet

Gurdjieff Ensemble

Het internationaal gelauwerde Gurdjieff Ensemble uit Armenië bespeelt traditionele instrumenten uit Armenië en het Midden-Oosten. Het ensemble werd opgericht door Levon Eskenian met het doel 'ethnografisch authentieke' arrangementen uit te voeren van het pianorepertoire van George Ivanovitsj Gurdjieff en diens leerling, de Russische componist Thomas de Hartmann, die veel van Gurdjieffs muziek voor het eerst in notenschrift vastlegde. Geleidelijk aan werd dit repertoire uitgebreid met muziek van Komitas, muziek uit het Midden-Oosten, oude en middeleeuwse volksmuziek en geestelijk repertoire uit Armenië, liederen van troubadours uit de Kaukasus, composities van Béla Bartók en van hedendaagse componisten. Hun cd's worden goed ontvangen en ontvingen prestigieuze prijzen waaronder een Edison (NL).

Het Gurdjieff Ensemble heeft opgetreden op festivals en in belangrijke concertzalen in Europa, Australië, Rusland, het Midden-Oosten en Noord- en Zuid-Amerika.

*Dit concert wordt opgenomen door L1
voor uitzending op een nader te bepalen datum en tijd,
zie musicasacramaastricht.nl.*

MUSICA SACRA MAASTRICHT IS EEN COPRODUCTIE VAN Stichting Musica Sacra en Theater aan het Vrijthof Maastricht; filmselectie i.s.m. Lumière en Festivalprelude i.s.m. De Domijnen

BESTUURDER Brigitte van Eck, directeur Theater aan het Vrijthof Maastricht

PROGRAMMACOMMISSIE Jacques Giesen (vz), Jos Leussink (adviseur), Sylvester Beelaert, Fons Dejong, Bas Geerts, Susanne Vermeulen, Natasja Alers* en Saskia Törnqvist* (* m.i.v. voorbereiding editie 2022)

RAAD VAN TOEZICHT Jean Jacobs (vz), Michel Cobben, Barbara de Heer, Bas Huysier, Martijn van Swieten en Lieke Wijnga

PROJECTLEIDING & FONDSSENWERVING Fons Dejong
MARKETING & PUBLICITEIT Hetty van Dongen
PRODUCTIE Raf Meijers **REDACTIE** Philip Leussink, Jacinta Wetzter, Sylvester Beelaert en Fons Dejong
VORMGEVING Philip Leussink **UITVALIE** Flora Minis en Susan Meisen **TECHNISCHE COÖRDINATIE** Sander Ronden **FACILITAIR** Nandi Nijsten **FINANCIËN** Jos Spauwen

MUSICA SACRA MAASTRICHT is lid van De Verenigde Podiumkunstenfestivals.

MUSICA SACRA MAASTRICHT wordt mede mogelijk gemaakt door Fonds Podiumkunsten, Provincie Limburg, Gemeente Maastricht, Theater aan het Vrijthof, VSB Fonds, Fonds 21, Fonds voor Sociale Instellingen, Elisabeth Strouven Fonds en Stichting Dorodarte (beheerd door Gravin van Bylandt Stichting).

Met dank aan de Vrienden van Musica Sacra Maastricht en alle (concert-)locaties en samenwerkingspartners. De activiteiten worden mede mogelijk gemaakt door anonieme giften van particulieren.

MEDIAPARTNERS NPO Radio4, NTR, KRO NCRV, L1, Dagblad de Limburger, RTV Maastricht.

STEUN HET FESTIVAL Voor een bijdrage vanaf € 40 geniet u als Vriend van Musica Sacra Maastricht vele voordelen.
Zie voor meer informatie en aanmelding • musicasacramaastricht.nl/vriend

STICHTING MUSICA SACRA

Vrijthof 47, 6211 LE Maastricht
• info@musicasacramaastricht.nl
• musicasacramaastricht.nl
• [facebook.com/MusicaSacraMaastricht](https://www.facebook.com/MusicaSacraMaastricht)
• [@FestivalMSM](https://twitter.com/FestivalMSM) | #MSM2021

FONDS
PODIUM
KUNSTEN
PERFORMING
ARTS FUND NL

theater
aan het vrijthof
provincie limburg

VSBfonds
iedereen doet mee

FONDS 21

ELISABETH
STROUVEN

Belvédère

Lumière

Gemeente Maastricht

GRAVIN VAN BYLANDT
STICHTING

Sittard-Geleen

Schoouberg
de do
mijn
en

Stichting
FSI
Fonds voor Sociale Instellingen

ntr: kro
nrcv

limburg

De Limburger
M
MAASTRICHT
DE VERENIGDE
PODIUMKUNSTEN
FESTIVAL